

วิเคราะห์การตีความขึ้นชอบของเทวดาจากการกล่าวนามในมหาสมยสูตร

An Analysis of Interpreting the Devatā Preferences from Their

Names in the Mahasamaya Sutta

¹พระมหาเอกกี ญาณวโร (แก่นวงศ์คำ), ²อติเทพ ผาพา

และ³อำพล บุตดาสาร

¹Phramaha Eakawee Yanavaro (Kanwongkum), ²Atithep Patha,

and³Amphon Buddasarn

^{1,2}คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

^{1,2}Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University.

¹Corresponding Author's Email: Kubayanayaro@gmail.com

Received: September 8, 2025; **Revised:** November 22, 2025; **Accepted:** December 4, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่ปรากฏในมหาสมยสูตร ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงเอ่ยนามเหล่าเทวดาที่มาประชุมในป่ามหาวัน โดยเฉพาะการที่พระองค์ทรงระบุนามเทวดาจำนวนมาก ต่อหน้าพระอรหันต์ 500 รูป การเอ่ยนามเช่นนี้มีได้มีความหมายเพียงการบันทึกเหตุการณ์ทางศาสนา หากยังสะท้อนถึงความปิติสุขและความอิ่มเอมใจที่เกิดขึ้นแก่เหล่าเทพผู้ได้รับการกล่าวถึง อันแสดงให้เห็นกลไกทางสังคมและจิตวิทยาที่สอดคล้องกับประสบการณ์มนุษย์ทั่วไป การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการถูกเอ่ยนามโดยบุคคลผู้ทรงคุณค่าเป็นประสบการณ์แห่งความสุขอันแท้จริง เมื่อพระพุทธเจ้า พระมหากษัตริย์ หรือบุคคลที่เรารักเคารพได้กล่าวถึงชื่อของเรา ย่อมเกิดความปลื้มปิติราวกับดวงใจได้รับการประทับตรายืนยัน สิ่งนี้เป็นเสมือนการรับรองตัวตนที่ก่อให้เกิดความสุข ความมั่นใจ เพิ่มกำลังใจที่มีความหมายแห่งชีวิต ในมิติทางจิตวิทยา ปรากฏการณ์ดังกล่าวตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานด้านการยอมรับและคุณค่าตนเอง และในมิติทางสังคม การกล่าวนามเป็นการยกย่องและให้เกียรติแก่สถานะของบุคคล การยอมรับและให้คุณค่าต่อการมีตัวตนของแต่ละคน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม และสานสายสัมพันธ์ในชุมชน เมื่อเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในโลกมนุษย์ เราล้วนรู้สึกปลื้มปิติเมื่อบุคคลสำคัญเอ่ยนามหรือกล่าวถึงเรา การตีความมหาสมยสูตรในมิตินี้เผยให้เห็นว่าพุทธพจน์ไม่เพียงถ่ายทอดข้อเท็จจริงเชิงจักรวาล แต่ยังสื่อถึงความศรัทธาและจิตวิทยาสังคม โดยการกล่าวนามเป็นสัญลักษณ์แห่งการยืนยันคุณค่าและการสร้างสายใยแห่งความผูกพัน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปิติสุขจากการถูกเอ่ยนามมิใช่เพียงความสุขเฉพาะหน้า แต่ยังเป็นกลไกทางจิตวิทยาและสังคมที่สะท้อน

ความต้องการทั้งของมนุษย์และเทวดา นั่นคือการได้รับการยอมรับ การได้รับคุณค่า และการดำรงอยู่ด้วยความหมายในสายตาของผู้อื่น บทความนี้จึงเสนอว่ามหาสมยสูตรสามารถตีความได้ในฐานะคัมภีร์ที่สะท้อนพลวัตแห่งจิตใจและสังคม ซึ่งยังคงมีนัยสำคัญต่อความเข้าใจในประสบการณ์ความสุขของมนุษย์ร่วมสมัย

คำสำคัญ: มหาสมยสูตร; เทวดา; ความชื่นชอบ

Abstract

This article aims to study the phenomenon that appears in the Mahasamaya Sutta, in which the Buddha recited the names of various deities who gathered in the Great Forest. Specifically, this refers to His naming of numerous deities before 500 Arahants. This act of name-recitation holds meaning beyond merely recording religious events; it also reflects the joy and contentment experienced by those divine beings who were mentioned, demonstrating social and psychological mechanisms that align with universal human experiences. The research reveals that being mentioned by name by a person of great worth constitutes a genuine experience of happiness. When the Buddha, a great monarch, or someone we love and respect mentions our name, we naturally feel elated, as if our hearts have received an affirming seal. This serves as a form of identity validation that generates happiness, confidence, and meaningful encouragement in life. From a psychological dimension, this phenomenon responds to fundamental needs for acceptance and self-worth. From a social dimension, name-mentioning represents recognition and honor given to an individual's status—an acknowledgment and appreciation of each person's existence that builds positive social relationships and strengthens community bonds. When compared to human experiences, we all feel delighted when important figures mention or speak of us. Interpreting the Mahasamaya Sutta from this perspective reveals that Buddhist teachings not only convey cosmic truths but also communicate faith and social psychology, with name-mentioning serving as a symbol of value affirmation and the creation of bonds of attachment. The findings demonstrate that the joy derived from being mentioned by name is not merely momentary happiness, but rather a psychological and social mechanism reflecting the needs of both humans and deities—namely, to receive acceptance, to be valued, and to exist meaningfully in the eyes of others. This article therefore proposes that the Mahasamaya Sutta can be interpreted as a scripture reflecting the dynamics of mind and society, which remains significantly relevant to understanding contemporary human experiences of happiness.

Keywords: Mahasamaya Sutta; Devatā; Interpreting

บริบทความเป็นมานามเทวดา

มหาสมยสูตร เป็นพระสูตรที่สำคัญในพระไตรปิฎกและเป็นพระสูตรที่ชื่นชอบของเหล่าเทวดา ที่ได้มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ 500 รูป โดยมีบรรยายเหตุการณ์เมื่อครั้งที่พระผู้มีพระภาคประทับอยู่พร้อมกับ ภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ 500 รูป ณ ป่ามทวัน เขตกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะล้วนแล้วแต่เป็นพระอรหันต์ ทรงปรารภถึงเทวดาจากสิบโลกธาตุหรือหมื่นจักรวาล รวมทั้งเทพชั้นสุทธาวาส 4 องค์ ประชุมกันเพื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคและเยี่ยมภิกษุสงฆ์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.ม.(ไทย); 10/331/259) ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเทวดาจำนวนมาก 10 โลกธาตุประชุมกันเพื่อเยี่ยมตถาคตและภิกษุสงฆ์ ภิกษุทั้งหลาย และเป็น

ครั้งที่มีจำนวนสูงสุดก็เท่ากับพวกเทวดาของเรานี้เองที่มาประชุมกันในวันนี้ เราจักบอกชื่อของหมู่เทพ จักระบุชื่อของหมู่เทพ จักแสดงชื่อของหมู่เทพ เธอจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.ม. (ไทย); 10/333/261) ในอรรถกถากล่าวไว้ “พระศาสดาทรงดำริว่า “เราจักบอกชื่อและโคตรของเทวดาทั้งหลายผู้มาแล้วๆ เพื่อให้เทวดาทั้งหลายรู้ถึงความพร้อมพร้อมแห่งจิตก่อน” จึงตรัสพระดำรัสเป็นต้นว่า จักบอก (พระไตรปิฎกอรรถกถา ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.ม.อ. (ไทย); 333/435)

ในพระสูตรกล่าวถึงมิติของ “ถ้อยคำ” และ “การสื่อสาร” ว่ามีบทบาทสำคัญต่อสภาวะจิตใจและความสัมพันธ์ทางสังคม มหาสมัยสูตร (ทีฆนิกาย มหาวรรค) เป็นพระสูตรที่กล่าวถึงการชุมนุมใหญ่ของเหล่าเทพจำนวนมหาศาลที่มาชุมนุมกันเพื่อฟังพระพุทธเจ้า ซึ่งการกล่าวนามหมู่เทพในพระสูตรนั้นมีใช้เพียงการบันทึกเชิงประวัติศาสตร์ แต่ยังสะท้อนถึงพลังของ “คำพูด” ในฐานะเครื่องเชื่อมโยงความศรัทธา ความมั่นคงทางใจ และการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ฟังเกิดความปิติสุข ความชื่นชอบจากการกล่าวนามแห่งพระพุทธเจ้า การปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงพลังของการสื่อสารคือ “ถ้อยคำ” “ชื่อและโคตรของเทวดา” ของพระพุทธเจ้าให้กับผู้รับสารคือภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ 500 รูป ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นพระอรหันต์ และผู้ฟังคือเหล่าเทวดาจาก 10 โลกธาตุ แม้เพียงคำกล่าวว่า “เราจักบอกชื่อของหมู่เทพ จักระบุชื่อของหมู่เทพ จักแสดงชื่อของหมู่เทพ เธอจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.ม. (ไทย); 13/333/261) คำกล่าวนี้สร้างความปิติสุขให้แก่เหล่าเทวดาที่มาเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าและภิกษุสงฆ์ 500 รูป ณ ป่ามหาวัน มหาสมัยสูตรจึงเป็นพระสูตรที่โปรดปรานของเหล่าเทวดา เพราะเชื่อว่าเป็นพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับตนเอง อุปมาเสมือนการแสดงธรรมที่มีผู้คนจำนวนมากมาร่วมฟังธรรมเมื่อวิทยากรผู้บรรยายรู้จักและเอื้อพิทักษ์ผู้ฟังบางท่าน ท่ามกลางบรรยากาศแห่งงานธรรมะเช่นนั้น ผู้ที่ได้รับการพิทักษ์ย่อมเกิดความสุขใจ มีรอยยิ้ม และรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง บางคนอาจถึงขั้นเกิดปิติได้จากเพียงถ้อยคำพิทักษ์นั้นได้

ในการศึกษาเรื่องนี้เป็นการตีความในการทำความเข้าใจว่าเหตุใด “คำพูด” และการสื่อสารของพระพุทธเจ้าที่ประกาศว่าจะ “บอกชื่อ ระบุชื่อ และแสดงชื่อของหมู่เทพ” จึงสร้างปิติสุขแก่หมู่เทพได้ และปรากฏการณ์นี้สามารถนำมาประยุกต์กับการเสริมสร้างกำลังใจในสังคมปัจจุบันได้อย่างไร และคาดหวังว่าการศึกษานี้จะสะท้อนให้เห็นคุณค่าของภาษาในการสร้างพลังใจทั้งในมิติศาสนา การศึกษา และการพัฒนาสังคม มีใช้เพียงการบอกเล่าเชิงประวัติศาสตร์ แต่เป็นการสื่อสารที่สร้างพลังใจแก่ผู้ฟัง

พระพุทธเจ้าบอกชื่อของหมู่เทพ จักระบุชื่อและจักแสดงชื่อของหมู่เทพ

มหาสมัยสูตรได้ถึงเล่าเหตุการณ์การมาประชุมของเหล่าเทวดาจำนวนมากจาก 10 โลกธาตุมาประชุมกันเพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาคและเยี่ยมภิกษุสงฆ์ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงกล่าวนามหมู่เทพเหล่านั้นทีละหมู่ นี่ไม่ใช่เพียง “การบอกชื่อ” แต่เป็นการสื่อสารที่สร้างความหมาย ทำให้ผู้ฟังเกิดปิติสุขและตระหนักถึงคุณค่าแห่งการร่วมชุมนุมในธรรม

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า การประชุมใหญ่ คือการเข้าประชุมพร้อมกันครั้งใหญ่มีในวันนี้ที่ชฎุปานี้ ซึ่งคำว่า มหาสมัยนั้น แปลว่า การประชุมใหญ่ ส่วนปาซฐ์ เรียกว่า ปาใหญ่ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า หมู่เทพมาประชุมกันแล้ว หมู่เทพเป็นผู้มาสู่การประชุมธรรมนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อได้ทรงสำรวจดูตั้งแต่ พื้นแผ่นดินจนจรดกำหนดขอบปากจักรวาล จากกำหนดขอบปากจักรวาลจนจรดพรหมโลก ทอดพระเนตรเห็น การประชุมของเทวดาแล้ว จึงทรงพระดำริว่า “สมาคมเทวดานี้ใหญ่ ฝ่ายพวกภิกษุไม่ทราบว่ สมาคมเทวดานี้ ใหญ่อย่างนี้” เอาเถิด เราจะบอกพวกเธอ เมื่อทรงพระดำริอย่างนั้นเสร็จแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าจะทรงกล่าว ชื่อและโคตรแต่ของทวยเทพเพียงขยายให้กว้างทั้งหมด” (พระไตรปิฎก อรรถกถา ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย: ที.ม.อ. (ไทย); 333/435) ในประเด็นทางจิตวิทยา การกล่าวนามหมู่เทพเปรียบเสมือน “คำยืนยันเชิง บวก” ที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวถึงเกิดความภาคภูมิใจ และผู้ฟังเกิดแรงบันดาลใจจากการเห็นคุณค่าของการอยู่ ร่วมกับสิ่งสูงส่ง ในประเด็นทางสังคม การประกาศนามหมู่เทพยังสะท้อนกระบวนการสร้าง “สำนึกชุมชน” โดยใช้ถ้อยคำเป็นตัวเชื่อมโยงให้หมู่ชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งยิ่งใหญ่ร่วมกัน และการประพฤติดี ด้วยวาจา 4 ประเภท

1. ให้กล่าวแต่จาถ้อยคำที่สัตย์ที่จริง ให้เว้นจกวาจาที่เท็จไม่จริงเสีย ตรงกับภาษาบาลีที่ว่า มุสา วาจา เวรมณีฯ

2. ให้กล่าวแต่จาถ้อยคำอันสมานประสานสามัคคีให้ท่านดีต่อกัน ให้เว้นวาจาส่อเสียดยุยงเสีย ตรงกับภาษาบาลีที่ว่า ปิสุณายวาจา เวรมณีฯ

3. ให้กล่าวแต่จาถ้อยคำอันอ่อนโยน ให้เกิดความยินดีแก่ผู้ฟัง ให้งดเว้นวาจาที่หยาบคาย บริภาษ ตัดพ้อหยาบคาย ให้ผู้ฟังได้รับความเดือดร้อนต่าง ๆ เสีย ตรงกับภาษาบาลีที่ว่า ผรุสสาย วาจา เวรมณีฯ

4. ให้กล่าวแต่จาถ้อยคำที่เป็นไปกับด้วยประโยชน์ ให้เว้นวาจาที่เหลวไหล คือพูดเล่นหา ประโยชน์มิได้เสีย ตรงกับภาษาบาลีที่ว่า สมผปปลาปาวาจา เวรมณีฯ (วิกิพีเดียออนไลน์, 2568)

การยืนยันของพระพุทธเจ้ากับความมีอยู่จริงของเหล่าเทวดาในมหาสมัยสูตร

ในพระพุทธศาสนา เทวดาถือเป็นสภาพภูมิหนึ่งของสรรพชีวิตที่มีความสำคัญในกระบวนการศึกษา ธรรมะและการปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะในพระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่เหล่าสาวกและประชาชนทั่วไป ซึ่งหนึ่งในพระสูตรที่มีการกล่าวถึงเทวดาอย่างชัดเจนคือ "มหาสมัยสูตร" (Mahāsamaya Sūtra) ซึ่งเป็น พระสูตรที่บันทึกเหตุการณ์การประชุมใหญ่ของพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ 500 รูป ซึ่งล้วน เป็นพระอรหันต์ และเหล่าเทวดาจำนวนมากจาก 10 โลกธาตุ ณ ปามหาวัน เขตกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.ม. (ไทย); 10/331/259) “เราจักบอกชื่อของหมู่ เทพ จักระบุชื่อของหมู่เทพ จักแสดงชื่อของหมู่เทพ เธอจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว” (พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.ม. (ไทย); 13/333/261) โดยจำนวนเทวดาที่มากกว่า 10 โลกธาตุนั้น ประกอบด้วย

2.1 เทวดาสุทธาวาส 4 องค์ และทั้ง 4 องค์ได้กล่าวคาถาถวายแด่พระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ทั้ง 500 รูป ดังนี้ เทพองค์ที่ 1 กล่าว “การประชุมครั้งใหญ่ในป่าใหญ่มีหมู่เทพมาประชุมกันพวกเราพากันมายังธรรมสมัยนี้ก็ได้เยี่ยมสงฆ์ผู้ไม่พ่ายแพ้” เทพองค์ที่ 2 กล่าว “ภิกษุทั้งหลายในที่ประชุมนั้นมีจิตมั่นคง ทำจิตของตนๆ ให้ตรง ภิกษุผู้เป็นบัณฑิตย่อมรักษาอินทรีย์ไว้เหมือนสารถิผู้กุมบังเหียนขับรถม้าไป” เทพองค์ที่ 3 กล่าว “ภิกษุเหล่านั้นตัดกิเลสตั้งแต่ปฐกีสถจนถึงลิ้มสลัก ถอนกิเลสตั้งแต่เชือกได้แล้ว เป็นผู้ไม่หวั่นไหว บริสุทธ์ เป็นผู้ปราศจากมลทิน เทียบไป เป็นผู้อันพระผู้มีพระภาคผู้มีพระจักขุทรงฝึกดีแล้วเหมือนช้างหนุ่ม ฉะนั้น” เทพองค์ที่ 4 กล่าว “เหล่าชนผู้นับถือพระพุทธเจ้าเป็นสรณะจักไม่ไปสู่อบายภูมิ ครั้นละกายมนุษย์แล้วจักทำให้หมู่เทพเจริญเต็มที่” สุทธาวาส 5 พวกมีที่อยู่อันบริสุทธ์ หรือ ที่อยู่ของท่านผู้บริสุทธ์ คือ ที่เกิดของพระอนาคามี คือ 1) อวิหา (เหล่าท่านผู้ไม่เสื่อมจากสมบัติของตน หรือผู้ไม่ละไปเร็ว, ผู้คงอยู่นาน) 2) อดัปปา (เหล่าท่านผู้ไม่ทำความเดือดร้อนแก่ใคร หรือผู้ไม่เดือดร้อนกับใคร) 3) สุทิสสา (เหล่าท่านผู้ตั้งงามน่าทัศนา) 4) สุทิสสี (เหล่าท่านผู้มองเห็นชัดเจนดี หรือผู้มีทัศนาแจ่มชัด) 5) อกนิภูฏา (เหล่าท่านผู้ไม่มีความด้อยหรือเล็กน้อยกว่าใคร, ผู้สูงสุด) (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

2.2 พวกอมนุษย์ ในมหาสมยสูตรกล่าวไว้ว่า “พากันทำความเพียรจึงมีญาณอันเป็นเหตุให้เห็นพวกอมนุษย์ปรากฏขึ้น ภิกษุบางพวก เห็นอมนุษย์ 100 ตน. บางพวกเห็น 1,000 ตน. บางพวกเห็น 70,000 ตน บางพวกเห็น 100,000 ตน บางพวกเห็นมากมายไม่มีที่สิ้นสุด อมนุษย์อยู่กระจายไปทั่วทุกทิศ”

2.3 มีพวกยักษ์ 16,500 ประกอบด้วย 1) ภูมมเทวดา อาศัยในกรุงกบิลพัสดุ์ จำนวน 7000 2) พวกยักษ์อยู่ที่เขา เหมวตา 6000 3) ยักษ์อยู่ที่เขา สาคาศิริ 3000 4) ยักษ์อยู่ที่เขา เวสสามิตตะ 500

2.4 มีท้าวมหาราชทั้ง 4 1) ท้าวธตรฐปกครองทิศตะวันออกเป็นหัวหน้าของพวกคนธรรพ์ 2) ท้าววิรุฬหกปกครองทิศใต้เป็นหัวหน้าของพวกกุมภภันฑ์ 3) ท้าววิรูปักษ์ปกครองทิศตะวันตกเป็นหัวหน้าของพวกนาค 4) ท้าวกุเวรปกครองทิศเหนือเป็นหัวหน้าของพวกยักษ์ 5) พวกผู้รับใช้ของท้าวจตุรหาราชเหล่านั้นเป็นพวกมีมายา หลอกหลวง โอ้อวดก็มาด้วย

2.5 มีเทวดาชั้นอื่นๆ เช่น 1) เทวดาผู้อาศัยพระจันทร์ เทวดาผู้อาศัย พระอาทิตย์ 2) เทวดาทั้งหลาย ชื่ออาโป ชื่อปฐวี ชื่อเตโช ชื่อวาโย 3) เทวดานักขัตร์ไว้, มันทพลาหกเทวดา 4) ปชุนนเทวบุตร ซึ่งคำรามให้ฝนตกทั่วทิศ

2.6 มีนาค 2 พวก 1) นาคอาศัยอยู่ในสระ 2) นาคอาศัยอยู่ในท่า

2.7 มีช้างเอราวัณอาศัยในป่า

2.8 มีปักษีทวิชาติ (นก)

2.9 มีครุฑ และอสูร

2.10 มีเทวดาชั้นอื่นๆ อีก มีชื่อต่างกัน มียศ มีรัศมี มีฤทธิ์ มีอานุภาพ ต่างกัน

2.11 มีเทวดาชั้นกามภพ ชั้นดุสิต ยามา นิมมานนรดี ชั้นปรนิมมิตะ

2.12 มีเทวดาชั้นพรหม และมาร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.ม. (ไทย); 13/334/262)

การบอกชื่อของหมู่เทพ จักรบุชื่อของหมู่เทพ จักแสดงชื่อของหมู่เทพแห่งพระพุทเจ้าในมหาสมัยสูตร ไม่ใช่เพียงการระบุตัวตนของเทวดาเท่านั้น แต่เป็นการเปิดปรากฏการณ์ที่ลึกซึ้งกว่านั้นมาก การทรงเอยนามเทวดาเหล่านี้เสมือนการยืนยันว่าจักรวาลแห่งพระพุทศาสนานั้นมิได้มีเพียงมนุษย์เป็นผู้เดียว หากแต่เป็นโลกที่เต็มไปด้วยสรรพสัตว์ในมิติต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน และสิ่งที่น่าสนใจคือ พระพุทองค์ทรงเผยให้เห็นความสัมพันธ์ที่เกินกาลเวลาระหว่างเทวดากับมนุษย์ เทวดาไม่ใช่สิ่งมีชีวิตที่อยู่ห่างไกลและไร้ความเกี่ยวข้อง แต่กลับเป็นพันธมิตรแห่งธรรมที่คอยส่งเสริมและสนับสนุนเส้นทางการปฏิบัติของมนุษย์

การยืนยันของพระพุทเจ้านี้สร้างผลมิตินทางจิตวิทยา คือช่วยหล่อหลอมศรัทธาและความมั่นใจในเส้นทางธรรม ทางสังคมศาสตร์ สะท้อนโครงสร้างความเชื่อที่ซับซ้อนของสังคมยุคนั้น และทางปรัชญา ขยายความเข้าใจเรื่องจักรวาลวิทยาในพระพุทศาสนา คือ เรื่อง 31 ภพภูมิ ที่เผยให้เห็นว่าการดำรงอยู่มีความหลากหลายอันน่าทึ่ง ตั้งแต่อบายภูมิ 4 ชั้น กามภูมิ 11 ชั้น (รวมมนุษย์และเทวดา 6 สวรรค์) รูปพรหมภูมิ 16 ชั้น จนถึงอรุพพรหมภูมิ 4 ชั้น แม้เทวดาจะอยู่ในภูมิที่สูงส่งกว่ามนุษย์ แต่พวกเขายังคงมีความต้องการขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป สะท้อนให้เห็นว่าการดำรงอยู่ในสังสารวัฏ ไม่ว่าจะอยู่ในภูมิใดก็ยังคงผูกพันอยู่กับกฎแห่งกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดนั้นทรงยืนยันถึงความเป็นจริงของเทวดาเหล่านี้

ความปิติในทางพระพุทศาสนา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปิติ แปลว่า ความปลาบปลื้มใจ ความอิ่มใจ หลายคนมักเขียนและออกเสียงผิดเป็น ปิติ ปิตินี้ไม่ว่าเกิดขึ้นแก่ใคร ก็จะทำให้คนนั้นมีหน้าตาแจ่มชื่น จิตใจแจ่มใส เป็นความอิ่มเอิบที่ซาบซ่านไปทั่วร่างกาย แต่ทราบหรือไม่ว่า ในทางพระพุทศาสนามีการแบ่งปิติเป็นประเภทแตกต่างกันตามอาการที่เกิดขึ้นกับร่างกายด้วย ในวิสุทธิมรรคกล่าวถึงปิติในการเจริญสมณะไว้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) ขุททกปิติ หมายถึง ปิติเล็กน้อย เมื่อเกิดปิติประเภทนี้จะมีอาการขนลุก บางทีทำให้น้ำตาไหล 2) ขณิกปิติ หมายถึง ปิติเป็นขณะ จะรู้สึกเย็นวูบในกายเป็นขณะ ๆ ดุจฟ้าแลบ 3) โอกันติกปิติ หมายถึง ปิติเป็นระลอก เกิดยาวนานและแรงกว่าปิติ 2 ประเภทแรก ทำให้รู้สึกเย็นชุ่มช่ำคล้ายคลื่นซัดฝั่ง 4) อุพเพกคาปิติ หมายถึง ปิติโลดลอย อาการทางกายที่ปรากฏคือ ตัวเบาถึงขั้นลอยจากพื้น หรือลอยไปในอากาศได้ บางครั้งอาจเปล่งคำพูดออกมาด้วยความโสมนัสใจ 5) ปรณปิติ หมายถึง ปิติแผ่ซ่าน จะรู้สึกเย็นซาบซ่านไปทั่วร่าง (สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), 2554) ปิติจึงเป็นความอิ่มเอิบ การทำให้ยินดี ปิติเกิดได้จากราคะ ศรัทธา ความไม่ถือด้าน วิเวก สมาธิ และโพชฌงค์ (อารยา อภิรมงคลจิ, 2556)

3.1 การเกิดขึ้นของปิติ

3.1.1 ปิติเกิดจากราคะเป็นอย่างไร ปิติประเภทนี้เกิดจากความชอบ ความหลงใหล และความอิ่มใจที่เกิด จากกิเลส เช่น ขนลุกต่อเมื่อได้ฟังเพลง ๆ หรือ ได้ยินเนื้อเพลงที่โดนใจ

3.1.2 ปิติเกิดจากศรัทธาเป็นอย่างไร ปิติประเภทนี้เกิดจากความอิ่มใจของผู้ที่มีศรัทธาแรงกล้า เช่น เกิดสมาธิ ระหว่างที่กำลังจับคำถวายสังฆทาน หรือ สวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย

3.1.3 ปิติเกิดจากความไม่ติดด้านเป็นอย่างไร ปิติประเภทนี้เกิดจากความอึดใจของผู้ที่มีจิตใจที่บริสุทธิ์ เช่น เกิดความรู้สึกเอิบอึดขณะที่กำลังทำตามที่คุณแม่หรือคุณพ่อสอน

3.1.4 ปิติเกิดจากวิเวกเป็นอย่างไร ปิติประเภทนี้เกิดจากความอึดใจของผู้เข้าปฐมฌาน คือฌานขั้นต้น ที่ผู้ปฏิบัติจะเกิดวิตก (ความตรึก) วิจารณ์ (ความตรอง) ปิติ (ความอึดใจ) สุข (ความสบายใจ) และเอกัคตา (ความมี อารมณ์เป็นหนึ่ง)

3.1.5 ปิติเกิดจากสมาธิเป็นอย่างไร ปิติประเภทนี้เกิดจากความอึดใจของผู้เข้าทุติยฌาน คือฌานระดับที่สอง ได้แก่ สามารถละวิตกและวิจารณ์ได้ คงไว้แต่ปิติและสุขอันเกิดแต่สมาธิกับเอกัคตา

3.1.6 ปิติเกิดจากโพชฌงค์เป็นอย่างไร ปิติประเภทนี้เกิดจากการดำเนินตามโลกุตตรมรรคในทุติยฌาน เพราะ โพชฌงค์คือแนวทางแห่งการตรัสรู้ เป็นกลุ่มธรรมสำคัญในการทำงานให้เกิดโพธิ์ คือปัญญาตรัสรู้ซึ่งทำให้ทั้งรู้ ทั้ง ตื่น และทั้งเบิกบาน ได้แก่ สติ ธรรมวิจย วิริยะ ปิติ ปัสสัทธิ สมาธิ และอุเบกขา

3.2 ปิติ ฝ่ายอภิธรรม

ในคัมภีร์พระอภิธรรม มีการกล่าวถึงปิติในลักษณะที่เป็นเจตสิก (ธรรมชาติที่อาศัยจิตเกิด) เรียกว่า "ปิติเจตสิก" มีลักษณะดังนี้ คือ 1) มีความเข้มข้นใจในอารมณ์เป็น "ลักษณะ". 2) มีการทำให้อึดกายอึดใจ หรือทำให้ขาบข่านทั่วร่างกาย เป็น "กิจ" 3) มีความพอใจเป็น "ผล" 4) มีนามขันธ์ 3 ที่เหลือ ได้แก่ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ และวิญญาณขันธ์ เป็น "เหตุใกล้" (วิกิพีเดียสารานุกรมเสรีออนไลน์, 2568)

ปิติเจตสิก จึงเป็นเจตสิกที่ปลาบปลื้ม เอิบอึด ร่าเริง จึงเกิดร่วมกับโสมนัสเวทนาเท่านั้น ไม่เกิดร่วมกับเวทนาอื่นๆ เลย ปิติเจตสิก เกิดร่วมกับจิตที่มีโสมนัสเวทนาเกิดร่วมด้วย 51 ดวง คือ กามโสมนัสจิต 18 ดวง ปฐมฌานจิต 11 ดวง ทุติยฌานจิต 11 ดวง ตติยฌานจิต 11 ดวง จิตที่มีโสมนัสเวทนาเกิดร่วมด้วย แต่ไม่มีปิติเจตสิกเกิดร่วมด้วยนั้นมี 11 ดวง คือ จตุตถฌานจิต 11 ดวง ทั้งนี้เพราะจตุตถฌานจิตประณีตกว่าตติยฌาน ซึ่งมีปิติเจตสิกเกิดร่วมด้วย เพราะฉะนั้น ปิติ ก็มีเหตุปัจจัยจึงเกิดขึ้น เป็นธรรมไม่ใช่เรา เพราะอาศัยการฟังพระธรรมที่เข้าใจก็เกิด ปิติ ได้ในขณะนั้น ซึ่ง หนทางที่ถูกต้อง คือ การเข้าใจความจริงของสภาพธรรมที่เป็น ปิติ ว่า เป็นธรรมไม่ใช่เรา

3.3 อาการของปิติ

อาการปรากฏของปิตินี้ คือ ทำให้จิตใจพุ่มเอิบขึ้นมา ปิติจะเกิดขึ้นได้นั้น ย่อมต้องอาศัยนามขันธ์ 3 คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ และวิญญาณขันธ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด เวทนาขันธ์ที่เป็นเหตุใกล้ให้เกิดปิตินั้น ย่อมอาศัยสุขเวทนา เป็นต้น เป็นเหตุให้ปิติเกิด ด้วยเหตุนี้เอง บางที่เราเข้าใจว่า ปิติและสุขเป็นอันเดียวกัน แยกจากกันไม่ได้ แต่ความจริงนั้นปิตีกับสุขต่างกัน คือ สุขเป็นเวทนาขันธ์ ปิติเป็นสังขารขันธ์ และเมื่อมีปิติจะต้องมีสุขเสมอแน่นอน แต่ว่าเมื่อมีสุข อาจจะไม่มียุติด้วยก็ได้ (วิกิพีเดียสารานุกรมเสรีออนไลน์, 2568) ดังปรากฏในสุกสูตรว่าด้วยเรื่องมาณพชื่อสุกะ “เพราะวิตกวิจารณ์สงบระงับไป ภิกษุบรรลุทุติยฌานมีความพอใจในภายในมีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปิติและสุขอันเกิดจากสมาธิอยู่ เธอทำกายนี้ให้ชุ่มชื้นเอิบอึดด้วยปิติและสุขอันเกิดจากสมาธิ รู้สึกขาบข่านอยู่ ไม่มีส่วนไหนของร่างกายที่ปิติและสุขอันเกิดจากสมาธิจะไม่ถูกต้องเปรียบเหมือนหัวน้ำลึกเป็นวังวน ไม่มีทางที่กระแสน้ำจะไหลเข้าได้ ทั้งด้านตะวันออก ด้านใต้ ด้าน

ตะวันตก และด้านเหนือ ฝนก็ไม่ตกตามฤดูกาล แต่กระแสน้ำเย็นพัดขึ้นจากห้วงน้ำนั้นแล้วทำห้วงน้ำนั้นให้ชุ่มชื้นเอิบอาบเนียนองไปด้วยน้ำเย็นไม่มีส่วนไหนของห้วงน้ำนั้นที่น้ำเย็นจะไม่ถูกต้อง ฉะนั้นใด ภิกษุทำกายนี้ให้ชุ่มชื้นเอิบอ้อมด้วยปิติและสุขอันเกิดจากสมาธิ รู้สึกราบรื่นอยู่ ไม่มีส่วนไหนของร่างกายที่ปิติและสุขอันเกิดจากสมาธิจะไม่ถูกต้อง ฉะนั้น ข้อนี้จัดเป็นสมาธิอย่างหนึ่งของภิกษุ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.สี. (ไทย); 9/468/204)

การปรากฏความชื่นชอบ ความปิติสุขของเหล่าเทวดาเมื่อพระพุทธเจ้าได้ “การบอกชื่อของหมู่เทพ จักกระบุชื่อของหมู่เทพ จักแสดงชื่อของหมู่เทพ” นั้น เป็นการแสดงถึงพระบารมีอันยิ่งใหญ่ของพระบรมศาสดาที่พระองค์สามารถเอยนามและจำแนกหมู่เทพได้อย่างถูกต้องครบถ้วน มิใช่เพียงการกล่าวถึงชื่อเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงพระญาณอันหยั่งรู้ครอบคลุมทั้งสังสารวัฏเป็นเครื่องยืนยันถึงความเป็น “พระพุทธะ” คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ที่ได้ตรัสรู้ร้อยสี่ 4 อย่างถ่องแท้และบริสุทธิ์สิ้นเชิง ซึ่งเหล่าเทวดาเมื่อได้สดับพระดำรัสจึงเกิดความปิติสุขอย่างยิ่ง เนื่องจากตระหนักชัดว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้ปราศจากกิเลสทั้งปวง เป็นผู้ที่รู้แจ้งโลก ไม่เพียงแต่โลกมนุษย์ หากยังรู้ถึงหมู่เทพและภูมิต่าง ๆ ในสังสารวัฏ พระองค์จึงทรงเป็นศาสดาของทั้งเทวดาและมนุษย์ ความปิติสุขนี้จึงมิใช่เพียงความชื่นชมธรรมดา แต่เป็นความซาบซึ้งที่เกิดจากศรัทธาอันมั่นคง ว่ามีเพียงพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่สามารถเป็นแสงสว่างนำทางสรรพสัตว์พ้นจากความมืดบอดแห่งอวิชชาได้

การระบุชื่อหมู่เทพยังทำให้เหล่าเทพทั้งหลายเกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับการรับรองและปรากฏในพระดำรัสของพระองค์ สิ่งนี้เปรียบเสมือนการยืนยันคุณค่าแห่งการบำเพ็ญบุญกุศลในอดีตของตน เพราะแม้จะอยู่ในภูมิที่สูงแล้ว แต่เมื่อได้รับการกล่าวถึงโดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมเป็นสิริมงคลและความปิติสุขอย่างหาที่สุดมิได้ ดังนั้น อาการแห่งความปิติสุขของเหล่าเทวดา จึงมีรากฐานจากความศรัทธาอันเลื่อมใสในพระบรมศาสดา ผู้เป็นหนึ่งเดียวในโลกและจักรวาล ผู้ตรัสรู้แล้วโดยสมบูรณ์ และทรงเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณสูงสุดของทั้งเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พระสุรเสียงของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้ามีพระสุรเสียงอันไพเราะและทรงมีพลังดังในพระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า “มีพระสุรเสียงดุจเสียงพรหม ตรัสดุจเสียงร้องของนกการเวก ข้อที่ท่านพระโคตมมีพระสุรเสียงดุจเสียงพรหม ตรัสดุจเสียงร้องของนกการเวกนี้ เป็นลักษณะมหาบุรุษของมหาบุรุษนั้น (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ม.ม.(ไทย); 13/386/478) ฉะนั้น การที่พระศาสดาทรงดำริว่า “เราจักบอกชื่อและโคตรของเทวดาทั้งหลายผู้มาแล้ว ๆ เพื่อให้เทวดาทั้งหลายรู้ถึงความพร้อมพร้อมแห่งจิตก่อน” และด้วยพระองค์นั้นทรงมีพระสุรเสียงกึกก้องเปล่งออกจากพระโอษฐ์ประกอบด้วยองค์ 8 ประการ คือ 1) นุ่มนวล 2) ฟังชัดเจน 3) ไพเราะ 4) ฟังง่าย 5) กลมกล่อม 6) ไม่พร่า 7) ลุ่มลึก 8) มีกังวาน ซึ่งพระสุรเสียงที่พระองค์ทรงสอนบริษัทให้เข้าใจได้ ก้องออกไปนอกบริษัทนั้นชนทั้งหลายที่ท่านพระโคตมทรงชี้แจงให้เห็นชัด ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ ระวังใจให้อาหาญแก่กล้า ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมิกถา (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ม.ม. (ไทย); 13/387/481) การกล่าวนามเทวดาของพระพุทธเจ้าไม่ใช่เพียงการออกเสียงที่มนุษย์ทั่วไปเปล่งออกมา แต่พระสุรเสียงอันไพเราะของพระสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังประดุจสายน้ำใส

ที่ไหลผ่านใจ ทำให้เหล่าเทพดาและพรหมทั้งหลายที่มาเฝ้าพระผู้มีพระภาคและเฝ้าภิกษุสงฆ์ทั้ง 500 รูป เกิดความปิติสุข จิตใจของเหล่าเทวดานั้นเต็มไปด้วยความสุขสงบ โปรดปรานอย่างหาที่สุดมิได้ เป็นการกระตุ้นพลังแห่งความศรัทธาเป็นแรงผลักดันทางใจที่เป็นประโยชน์ (รณชิต บุนี, 2550) และครอบคลุมทั้งสังคมทางกายภาพ และสังคมทางจิตวิญญาณ (ชมพู โกติธัมม, 2568) ในการสร้างพลังใจและความปิติร่วมกันในหมู่ชนเป็นการพูดที่ดีทำให้เราเป็นที่รักของทุก ๆ คน พูดส่งความสุขให้กับคนรอบข้างได้ (มูลนิธิหัวใจแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ออนไลน์, 2568) จากการศึกษาในที่นี้คือ คำพูดหรือ “ชื่อของเหล่าเทวดา” ที่ถูกกล่าวถึงในมหาสมยสูตรมีผลในการ “ยืนยันการมีอยู่” และ “ให้เกียรติ” ในพระสูตรจึงเป็นการเน้นว่า แม้ผู้ทรงฤทธิ์ทั้งหลายยังต้องหันมาอาศัยพระธรรม และการยืนยันความนอบน้อมของเหล่าเทพ การแสดงลำดับหมู่โลกสวรรค์ และสื่อเชิงสัญลักษณ์ว่าพระธรรมมีอำนาจสูงสุดเหนือมนุษย์และเทวดาทั้งปวง ในทางจิตวิทยา พระพุทธรูปที่เอ่ยชื่อเสมือนเป็นการ “รับรองสถานะ” และมอบการยอมรับต่อหน้าที่ประชุมใหญ่ เมื่อบุคคลถูกรับรู้และยืนยันในที่สาธารณะ จะเกิดความรู้สึกมีคุณค่า และได้รับการยอมรับซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อสุขภาวะทางจิต และสังคมการทักทายเป็นมารยาทพื้นฐานทางสังคมและเป็นการเริ่มต้นบทสนทนากับผู้อื่น (ดูการทักทายและการตอบรับการทักทายออนไลน์, 2568) ในเชิงวิชาการ “กำลังใจจากคำพูด” มีฐานคิดทั้ง 3 ดังนี้

1. การเสริมแรงทางสังคม ที่อธิบายว่าคำพูดที่ยกย่องหรือกล่าวถึงเชิงบวก สามารถสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจแก่บุคคลและชุมชน (วิกิพีเดียออนไลน์, 2568)

การใช้คำพูดในเชิงบวกพร้อมผลลัพธ์ที่ได้ในเชิงบวก

2. จิตวิทยาเชิงพุทธ (Buddhist Psychology) ที่มองว่า คำพูดเป็นกุศกรรมบถ สามารถสร้างปิติ (Pīti) และความสงบใจได้ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภาออนไลน์, 2568)

3. การสร้างความหมาย ซึ่งชี้ว่า การกล่าวนามและให้ความหมายต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือบุคคลสำคัญ ช่วยสร้างกรอบอ้างอิงทางสังคมที่หล่อหลอมความศรัทธาและความสามัคคี

มุมมองทางจิตวิทยา การบอกชื่อ แสดงชื่อ

ในพระสูตรกล่าวถึงเหตุการณ์ที่พระพุทธรูปตรัสบอกชื่อเหล่าเทพที่มาประชุมร่วมกัน ทำให้เหล่าเทพผู้ถูกเอ่ยชื่อเกิดความปิติยินดีอย่างลึกซึ้ง ปรากฏการณ์นี้หากมองผ่านกรอบจิตวิทยา สามารถอธิบายได้หลายแง่มุมที่สำคัญในการทำความเข้าใจและสร้างการยอมรับในสังคมที่เต็มไปด้วยความแตกต่าง (พระครูสุตสาร บัณฑิต (จันทน์ ภูมิไผ่), 2567) และกลไกความสุขภายในจิตใจมนุษย์ “เราจักบอกชื่อและโคตรของเทวดาทั้งหลายผู้มาแล้วๆ เพื่อให้เทวดาทั้งหลายรู้ถึงความพร้อมแห่งจิตก่อน” และด้วยพระองค์นั้นทรงมีพระสุรเสียงกึกก้องเปล่งออกจากพระโอษฐ์ประกอบด้วยองค์ 8 ประการ คือ 1) นุ่มนวล 2) ฟังชัดเจน 3) ไพเราะ 4) ฟังง่าย 5) กลมกล่อม 6) ไม่พร่า 7) ลุ่มลึก 8) มีกังวาน ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เราใจให้อาณาญญ แก้วกล้า ปลอดภัยโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมิกถา (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ม.ม. (ไทย); 13/387/481) การกล่าวนามเทวดาของพระพุทธเจ้า ทำให้เหล่าเทพดาและพรหมทั้งหลายที่มาเฝ้าพระผู้มีพระภาคและเฝ้าภิกษุสงฆ์ทั้ง 500 รูป เกิดความปิติ จิตใจของเหล่าเทวดานั้นเต็มไปด้วย

ด้วยความสุขสงบ โปรดปรานอย่างหาที่สุดมิได้ เป็นการกระตุ้นพลังแห่งความศรัทธาเป็นแรงผลักดันทางใจที่เป็นประโยชน์ (รณชิต บุนี, 2550) และครอบคลุมทั้งสังคมทางกายภาพ และสังคมทางจิตวิญญาณ (ชมพู่ โกติรัมย์, 2568) การสื่อสารมิใช่เพียงเครื่องมือแลกเปลี่ยนข้อมูล แต่เป็นรากฐานของความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน วัด หรือองค์กร การใช้ทั้งวาจาและอวัจนภาษา ล้วนมีพลังในการเสริมสร้างความผูกพันและความสุขใจ หนึ่งในรูปแบบที่ทรงอิทธิพลคือ “การทักทายและการเอ่ยนาม” โดยเฉพาะจากผู้ใหญ่สู่ผู้น้อย ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพ ความเมตตา และยังทำหน้าที่เป็นเครื่องหล่อหลอมคุณธรรม

ในมหาสมัยสูตร พระพุทธเจ้าทรงเอ่ยนามเหล่าเทพที่มาประชุม ทำให้เกิดความปลื้มปิติในหมู่เทวดา ทั้งยังเป็นการยืนยันคุณค่าและเกียรติของผู้มาร่วม เหตุการณ์นี้ชี้ให้เห็นว่า “การเอ่ยนาม” ไม่ได้หมายถึงการเรียกขานเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการมอบความหมายทางใจและการยกย่องเกียรติแก่ผู้ฟัง เมื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หากผู้ใหญ่ ครูบาอาจารย์ หรือผู้มีเกียรติกล่าวทักทายหรือเรียกชื่อศิษย์ ย่อมก่อให้เกิดความสุข ความภาคภูมิใจ และกระตุ้นให้ผู้ถูกทักทายดำรงตนในทางที่เหมาะสมการปฏิบัติตนในสังคมที่ดีงาม การทักทายและการเรียกชื่ออย่างเหมาะสมสามารถนับเป็นมารยาททางสังคมที่ควรได้รับการส่งเสริม โดยมีแนวทางดังนี้

1. ผู้ใหญ่ควรให้เกียรติผู้น้อย ด้วยการทักทายหรือเรียกชื่ออย่างสุภาพ สร้างกำลังใจและแรงบันดาลใจ
2. ผู้น้อยควรตอบรับด้วยความเคารพ การไหว้ การกล่าวคำสุภาพ และการแสดงออกด้วยความนอบน้อม เป็นการแสดงคุณธรรมพื้นฐานของสังคมไทย
3. การใช้คำทักทายที่อบอุ่น เช่น การกล่าว “สวัสดี” พร้อมรอยยิ้ม ช่วยลดระยะห่างทางสังคมและสร้างความสัมพันธ์อันดียิ่งขึ้น
4. การรักษาสมดุลระหว่างความสนิทสนมและความเคารพ เพื่อไม่ให้เกิดการเรียกชื่อหรือทักทายกลายเป็นการล่วงเกินหรือไม่เหมาะสม

ในมุมมองทางจิตวิทยา การบอชื่อ แสดงชื่อนี้ได้อธิบายปรากฏการณ์ “การเอ่ยนาม” ผ่านมุมมองทางจิตวิทยาและหลักพระพุทธศาสนา โดยยกเหตุการณ์ในพระไตรปิฎก มหาสมัยสูตร ที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศรายชื่อเหล่าเทพ ทำให้ผู้ถูกกล่าวนามเกิดปิติสุขและความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง เหตุการณ์นี้สะท้อนว่าการถูกเรียกชื่อมิใช่เพียงการสื่อสาร แต่เป็นการยอมรับคุณค่า การยกย่องเกียรติ และการสร้างความผูกพันทางใจ การเอ่ยนามจึงมีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์และการยอมรับในสังคม ทั้งยังช่วยกระตุ้นศรัทธาและพลังใจได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งหากนำหลักการนี้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทักทายและเรียกชื่อด้วยความสุภาพจากผู้ใหญ่ ครู หรือบุคคลสำคัญ สามารถสร้างแรงบันดาลใจและความมั่นใจแก่ผู้ฟัง ในขณะเดียวกันผู้น้อยก็ควรตอบรับด้วยความเคารพและมารยาทอันเหมาะสม เช่น การไหว้หรือกล่าวคำสุภาพ นอกจากนี้ การใช้ถ้อยคำทักทายที่อบอุ่น พร้อมรอยยิ้ม ช่วยลดช่องว่างทางสังคมและเสริมสร้างความสัมพันธ์ การเรียกชื่ออย่างเหมาะสมจึงเป็นมากกว่าการสื่อสาร แต่คือการสร้างสายใยทางสังคม จิตใจ และคุณธรรมร่วมกัน

1. ชื่อในฐานะอัตลักษณ์ ชื่อมิใช่เพียงสัญลักษณ์ทางภาษา แต่เป็นศูนย์กลางของอัตลักษณ์ส่วนบุคคล การได้ยินชื่อของตนเองถูกกล่าวโดยผู้อื่น โดยเฉพาะจากบุคคลที่มีคุณค่าในใจ เช่น พระพุทธองค์ ย่อมกระตุ้น การรับรู้ “เราได้รับการเห็นตัวตนที่แท้จริง” งานวิจัยทางจิตวิทยาพบว่า การได้ยินชื่อตนเองจะกระตุ้นสมอง ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ตน ส่งเสริมการยอมรับตนเองและผู้อื่น ความสร้างรู้สึกมีความหมาย (Sense of Meaning) และการมีคุณค่าในตนเอง (Self-Worth) (ภาวดี เหมทานนท์, 2020) ปรากฏการณ์นี้เชื่อมโยง กับแนวคิดเรื่อง อัตลักษณ์ในสังคมหลังสมัยใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้คนสร้างและเข้าใจอัตลักษณ์ของตนเอง ในสังคมที่มีความหลากหลาย การเรียกชื่อจึงไม่เพียงเป็นการแสดงความเคารพ แต่ยังเป็นการยืนยันตัวตนของ ผู้ถูกเรียก ในบริบททางศาสนา การที่พระพุทธองค์ทรงเรียกชื่อแสดงถึงการยอมรับและการเห็นคุณค่าในตัวตน ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละบุคคล จากมุมมองทางจิตวิทยา ชื่อเป็นส่วนสำคัญของ “ตัวตนทางสังคม” ซึ่งช่วยให้บุคคลรู้สึกว่ามีที่ยืนในสังคมและได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เมื่อผู้มีสถานะทางจิตวิญญาณ สูงส่งเรียกชื่อเรา จึงเกิดความรู้สึกว่าตัวตนของเราได้รับการรับรองในระดับที่ลึกซึ้งกว่าการยอมรับทางสังคม ทั่วไป เป็นการยืนยันคุณค่าภายในที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์ การได้ยินชื่อตนเองจากพระพุทธองค์จึงไม่ เพียงกระตุ้นความรู้สึกดีทางอารมณ์ แต่ยังเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอีก ด้วย

การแสดงชื่อในพระสูตรนี้ มิได้เป็นเพียงการระบุชื่อของเทวดาเท่านั้น แต่เป็นการกระทำที่มีพลังเชิง จิตวิทยาอย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านอัตลักษณ์ การยืนยันคุณค่า และการสร้างความปิติสุขแก่ผู้ถูกกล่าวถึง เหตุการณ์ นี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้ในบริบททางศาสนา หลักการทางจิตวิทยาเรื่องการยอมรับและการมองเห็นคุณค่าของ ปัจเจกบุคคลก็ยังคงใช้ได้เสมอ การที่พระพุทธองค์ทรงตรัสเอ่ยชื่อเหล่าเทพ ทำให้พวกเขาเกิดความสุขใจอย่าง สูงสุด ซึ่งเป็นบทเรียนแก่เราในปัจจุบันว่า “การเรียกชื่อใครสักคนด้วยความหมายเชิงบวก” อาจเป็นการมอบ ความสุขและคุณค่าให้กับเขาได้อย่างมากมาย

2. การยอมรับทางสังคม การยอมรับทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความต้องการขั้นพื้นฐาน ของมนุษย์ ทุกคนล้วนมีความปรารถนาที่จะได้รับการยืนยันคุณค่าและการรับรู้ถึงการมีอยู่ของตน ไม่เพียงแต่ ในระดับปัจเจก แต่ยังรวมไปถึงในบริบทของชุมชนและสังคมด้วย ในมหาสมยสูตร มีการกล่าวถึงแม้กระทั่ง เหล่าเทพยังแสวงหาการยอมรับจากพระพุทธองค์ การที่พระองค์ทรงเอ่ยนามและยืนยันการปรากฏตัวของ บุคคลนั้น ๆ เปรียบเสมือนการ “รับรองสถานะ” ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจและการยืนยันคุณค่าในที่ สาธารณะ เมื่อบุคคลได้รับการประกาศหรือยอมรับต่อหน้าที่ประชุมใหญ่ จะก่อให้เกิดความรู้สึกภูมิใจและ ตระหนักในคุณค่าของตนเอง สิ่งนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์เชิงบวก แต่ยังทำให้บุคคลรู้สึกว่ามี ความหมายต่อสังคม และมีพื้นที่ยืนที่มั่นคงในชุมชน การได้รับการยอมรับเช่นนี้ยังเชื่อมโยงกับสุขภาวะทางจิต เพราะช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือไร้ค่า และเสริมแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย

ฉะนั้นการให้ความสำคัญแม้เพียง “ชื่อ” หรือการถูกกล่าวถึงจากบุคคลที่เราเคารพและศรัทธา มิได้ เป็นเพียงสัญลักษณ์ของการได้รับการยอมรับเท่านั้น แต่ยังเป็นพลังทางจิตใจที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความ ภาคภูมิใจ ความมุ่งมั่น และแรงบันดาลใจในการกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการ ยอมรับนั้นมาจากบุคคลหรือสถาบันที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณหรือสังคมสูง ยิ่งทำให้ผู้ได้รับการยอมรับเกิด

ความรู้สึกมั่นคงในคุณค่าของตนเองมากขึ้น การยอมรับทางสังคมจึงไม่ใช่เพียงการสร้างชื่อเสียงหรือเกียรติยศ หากแต่เป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์รู้สึกว่าคุณค่าที่ยืนและมีบทบาทในสังคมอย่างแท้จริง สิ่งนี้ยังมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจ ลดความรู้สึกโดดเดี่ยว และสร้างสมดุลทางอารมณ์ การมีชื่อเสียงในทางที่ดีจึงเปรียบเสมือนการยืนยันคุณค่าและศักยภาพของมนุษย์ต่อสายตาสาธารณะ และไม่ว่าจะในเชิงศาสนาหรือสังคมทั่วไป “การยอมรับ” จึงมีบทบาทเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงมนุษย์เข้าหากัน ส่งเสริมความสามัคคี และเป็นพลังที่ขับเคลื่อนการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ปิติสุขจากการมีส่วนร่วม การตีความเชิงพุทธปรัชญาและจิตวิทยาสังคม

ในมหาสมยสูตร การระบุชื่อและโคตรของเหล่าเทพที่เข้าร่วมการประชุมใหญ่นั้นมิได้เป็นเพียงการกล่าวถึงเชิงพิธีกรรมหรือการสร้างบรรยากาศทางศาสนาเท่านั้น หากแต่นัยสำคัญในเชิงสังคมและจิตวิทยาอย่างลึกซึ้ง การถูกเอ่ยชื่อและระบุตัวตนในที่ประชุม หมายถึงการได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนทางธรรมะ การได้รับการยอมรับนี้ก่อให้เกิด ปิติสุข เนื่องจากบุคคลหรือแม้แต่เทพยดาได้รับการตอกย้ำว่าคุณค่าได้อยู่อย่างโดดเด่น หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ แนวคิดนี้สามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะ Hierarchy of Needs ของ Abraham Maslow ซึ่งจัดลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ห้าขั้น ความต้องการในระดับกลางคือ love and belongingness needs ซึ่งหมายถึงความต้องการการเป็นที่รัก การได้รับการยอมรับ และการมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคม (Maslow, 1943) การถูกเอ่ยชื่อในพระสูตรจึงสะท้อนการเติมเต็มความต้องการขั้นนี้ กล่าวคือ เมื่อสิ่งมีชีวิตได้รับการยืนยันว่าคุณค่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ก็จะเกิดความพึงพอใจและความสุขภายใน

นอกจากนี้ ทฤษฎี Need to Belong ของ (Baumeister and Leary, 1995) ยังช่วยอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้อย่างชัดเจน พวกเขาเสนอว่า มนุษย์มีแรงขับทางจิตใจโดยธรรมชาติที่จะต้องการการเชื่อมโยงทางสังคมที่มั่นคงและต่อเนื่อง การที่ชื่อของตนถูกประกาศในสาธารณะและถูกรวมเข้ากับรายนามของผู้อื่น จึงเสมือนเป็นการยืนยันถึงความสัมพันธ์เชิงบวกและการยอมรับจากกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานทางจิตวิทยาดังกล่าว ผลลัพธ์คือความรู้สึก ปิติสุขจากการมีส่วนร่วม อันเป็นการเติมเต็มความต้องการในระดับรากฐานที่สุด ในทางพุทธปรัชญา การยอมรับว่าคุณค่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งธรรมะยังสะท้อนถึงแนวคิดเรื่อง สังฆคุณ หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในหมู่สงฆ์ การมี “สังฆะ” ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้สึกมั่นคงและไม่หลงทางเพียงลำพัง การเชื่อมโยงนี้จึงไม่เพียงสร้างปิติสุขเชิงอารมณ์ แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมแรงและคงไว้ซึ่งการปฏิบัติธรรม หากพิจารณาในกรอบจิตวิทยาสังคมร่วมสมัย การถูกเอ่ยชื่อยังสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิด ทฤษฎี อัตลักษณ์ทางสังคมของ (Tajfel and Turner, 1979) ซึ่งชี้ว่าบุคคลสร้างอัตลักษณ์บางส่วนจากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เมื่อบุคคลได้รับการตอกย้ำถึงความเป็นสมาชิก เช่น การถูกรวมชื่อในพระสูตร ก็ยิ่งเสริมสร้าง positive social identity และลดความวิตกกังวลเรื่องการถูกทอดทิ้งทางสังคม

ดังนั้น ปรากฏการณ์ปิติสุขของเหล่าเทพใน มหาสมัยสูตร เมื่อได้รับการเอื้อเชื้อในที่ประชุมใหญ่ มิใช่เพียงสัญลักษณ์ทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังสะท้อนหลักจิตวิทยาสังคมที่สำคัญ การได้รับการยอมรับและการระบุตัวตนช่วยให้ผู้ถูกกล่าวรู้สึกว่ามี “ที่ยืน” ในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสุขและความมั่นคงภายในใจ (Baumeister and Leary, 1995) ความสุขที่เกิดจากการมีส่วนร่วมและการยอมรับของผู้อื่นไม่จำกัดอยู่เพียงบริบททางศาสนา แต่สามารถขยายไปสู่สังคมร่วมสมัย เช่น ในองค์กร ชุมชน หรือครอบครัวเล็ก ๆ การให้สมาชิกทุกคนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมความสามัคคีและความสัมพันธ์เชิงบวก (Deci and Ryan, 2000) และการเรียกชื่อและยืนยันตัวตนของผู้อื่น จึงมีคุณค่าเชิงสังคมและจิตใจอย่างสูง เพราะเป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลและส่งเสริมความผูกพันทางอารมณ์ (Hogg, 2006) โดย มหาสมัยสูตร ไม่เพียงนำเสนอการประชุมใหญ่ของเหล่าเทพ แต่ยังสะท้อนความจริงสากลในมิติของจิตวิทยาและสังคม ว่าการได้รับการยอมรับและการมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นรากฐานของปิติสุข และอาจเกิดแรงบันดาลใจต่อการสร้างประโยชน์ต่อสังคมได้มากมาย

ภาษาการสื่อสารส่งเสริมอัตลักษณ์และความสัมพันธ์

พลังของถ้อยคำและการเอ่ยนามในมหาสมัยสูตร ที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศว่าจะ “บอกชื่อ ระบุชื่อ และแสดงชื่อของหมู่เทพ” แสดงให้เห็นว่า “ภาษาและการสื่อสาร” สามารถเชื่อมโยงศรัทธาและสร้างบรรยากาศแห่งความสุขในสังคมผู้ฟังธรรม อันเป็นหลักฐานของพลังคำพูดที่สามารถทำหน้าที่เป็น “พลังใจ” และยังคงนำมาประยุกต์ใช้ได้ในสังคมปัจจุบัน มิใช่เพียงการเล่าขานเชิงประวัติศาสตร์ แต่เป็นการใช้ภาษาเพื่อสร้างพลังใจแก่ผู้ฟังทั้งภิกษุและเหล่าเทพ ถ้อยคำดังกล่าวก่อให้เกิดปิติ ความสุขใจ และการรับรู้ถึงคุณค่าในตนเองและสังคม การเอ่ยนามจึงเปรียบเสมือนการยอมรับและการให้เกียรติ ซึ่งมีพลังในการเสริมสร้างความมั่นคงทางใจและแรงบันดาลใจ โดยสามารถเชื่อมโยงมิติความต้องการพื้นฐานทั้งเทวดาและมนุษย์ต้องการดังนี้

1. มิติทางจิตวิทยา

- 1.1. พลังของคำพูด: คำพูดที่พระพุทธเจ้าใช้ เช่น การประกาศว่าจะเอ่ยนามหมู่เทพ มีอิทธิพลโดยตรงต่อสภาวะจิตใจของผู้ฟัง ทำให้เกิด ปิติสุข ความมั่นคงทางใจ และความภาคภูมิใจ
- 1.2. การยอมรับและการมองเห็นคุณค่า: การเอ่ยนามเป็นการ “รับรู้การมีอยู่” ของหมู่เทพ เสมือนการยืนยันคุณค่าในตนเอง จิตวิทยาสมัยใหม่ถือว่าเป็นกลไกที่ช่วยเสริมสร้าง self-esteem และแรงบันดาลใจ
- 1.3. อารมณ์เชิงบวก: การได้ยินถ้อยคำอันทรงคุณค่าช่วยปรับอารมณ์ผู้ฟังไปในทางบวก ลดความกังวล และเปิดใจให้พร้อมรับสารทางธรรม

2. มิติทางสังคม

- 2.1 การสร้างความสัมพันธ์: การเอ่ยนามหมู่เทพเป็นเสมือน “การทักทาย” ที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกใกล้ชิดกับผู้พูด สร้างบรรยากาศแห่ง ความไว้วางใจและความผูกพัน
- 2.2 การยกย่องหมู่ชน: ในพระสูตรไม่ได้เพียงแต่สื่อสารกับภิกษุ 500 รูป แต่ยังแสดงถึงการเปิดพื้นที่ให้หมู่เทพได้รับการยอมรับในสังคมธรรมะ เป็นตัวอย่างของ การสร้างชุมชนที่มีส่วนร่วม

2.3 พลังแห่งการชุมนุม: การรวมตัวของทั้งสงฆ์และเทพเป็นสัญลักษณ์ของ เอกภาพและพลังหมู่คณะที่สามารถสร้างแรงกระเพื่อมทางจิตใจและสังคม

3. การปรับใช้ในยุคปัจจุบัน

3.1 การศึกษาและการทำงาน: การเอ่ยนามและการให้การยอมรับแก่ผู้เรียนหรือผู้ร่วมงาน เช่น การกล่าวชื่นชม/เรียกชื่ออย่างตั้งใจ สามารถสร้าง แรงจูงใจและกำลังใจ ได้เหมือนในพระสูตร

3.2 การสื่อสารเชิงบวก: ในยุคสังคมดิจิทัล การใช้ถ้อยคำเชิงสร้างสรรค์และการให้เกียรติผู้อื่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถลดความขัดแย้งและเพิ่มความอบอุ่นในชุมชน

3.3 การสร้างวัฒนธรรมองค์กร/ชุมชน: ผู้นำหรือวิทยากรที่รู้จักเอ่ยนาม ขอบคุณ หรือต้อนรับสมาชิกแต่ละคน สามารถเสริมสร้าง บรรยากาศของการยอมรับ ความเป็นส่วนหนึ่ง และความสุขร่วมกัน

3.4 การพัฒนาใจในศาสนาและจิตวิญญาณ: การตระหนักถึงพลังของคำพูด ช่วยให้ผู้คนหันมาใช้ภาษาอย่างระมัดระวัง สร้างสติ และเน้นคำพูดที่เกื้อกูลมากกว่าทำร้าย

สรุป

มหาสมยสูตรเป็นพระสูตรสำคัญที่บรรยายเหตุการณ์ครั้งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ป่ามหาวัน เขตกรุงกบิลพัสดุ์ พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ 500 รูป ล้วนแล้วแต่เป็นพระอรหันต์ และเหล่าเทวดาจำนวนสิบโลกธาตุ รวมทั้งพรหมและเทพชั้นสุทธาวาส ได้มาชุมนุมเพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาคและเยี่ยมภิกษุสงฆ์ พระพุทธเจ้าจึงตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “เราจักบอกชื่อ ระบุชื่อ และแสดงชื่อของหมู่เทพ” มหาสมยสูตรไม่ได้เป็นเพียงการบันทึกการมีอยู่จริงของเทวดาทั้งหลาย แต่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์และจิตวิทยาอย่างลึกซึ้ง การเอ่ยชื่อหมู่เทพเปรียบเสมือนการยืนยันตัวตนและเกียรติยศแก่ผู้ถูกเอ่ยนาม ทำให้เกิดความปิติ ความภาคภูมิใจ และความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในชุมชนแห่งธรรมะ ทั้งยังเป็นการสร้าง “สำนักชุมชน” ให้ผู้ฟังทั้งมนุษย์และเทวดาเกิดความผูกพันร่วมกันในพระธรรม ในมิติทางจิตวิทยา การเอ่ยนามมีผลเช่นเดียวกับ “คำยืนยันเชิงบวก” ที่สร้างแรงบันดาลใจและพลังใจแก่ผู้ฟัง เมื่อบุคคลได้รับการกล่าวถึงอย่างให้เกียรติในที่สาธารณะ ย่อมเกิดความสุขและความมั่นใจ เช่นเดียวกับหลักจิตวิทยาพุทธที่มองว่าคำพูดอันเป็นกุศลกรรมบถสามารถสร้างปิติและความสงบใจได้ การกล่าวนามเหล่าเทพจึงเป็นการยืนยันว่าพระธรรมเป็นศูนย์กลางที่แม้ผู้ทรงฤทธิ์ก็ต้องมาสักการะ ในมิติทางสังคม พระสูตรนี้สะท้อนพลังของ “ถ้อยคำ” ในการหล่อหลอมความสัมพันธ์ การเอ่ยนามเป็นเสมือนเครื่องมือสร้างความใกล้ชิดและความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เปรียบได้กับการที่วิทยากรในงานใหญ่เอ่ยทักทายผู้เข้าร่วม การทักทายเพียงเล็กน้อยก็สามารถสร้างความสุข ความภูมิใจ และแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ฟังได้นอกจากนี้ มหาสมยสูตรยังสอดคล้องกับหลักการจากที่ 4 ประการ คือ พุดจริง ไม่ส่อเสียด พุดอ่อนโยน และพุดมีประโยชน์ ซึ่งเป็นรากฐานของการสื่อสารที่สร้างความสามัคคี อีกประเด็นที่สำคัญคือ พระสุรเสียงของพระพุทธเจ้า ที่มีคุณสมบัติ 8 ประการ ได้แก่ นุ่มนวล ไพเราะ ชัดเจน ลุ่มลึก และมีกังวาน ทำให้ผู้ฟังเกิดปิติและแรงบันดาลใจ พระสุรเสียงเช่นนี้มีไว้ใช้เพื่อการเปล่งถ้อยคำ แต่เป็นการถ่ายทอดพลังแห่งธรรมที่ปลอบประโลมใจ และสร้างศรัทธาอย่างลึกซึ้งเมื่อนำมาประยุกต์ในชีวิตประจำวัน หลักการเอ่ยนามหรือการทักทาย

ด้วยถ้อยคำที่สุภาพ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โรงเรียน ที่ทำงาน หรือชุมชน เป็นการยืนยันคุณค่าของกันและกัน ช่วยให้ผู้คนรู้สึกมีเกียรติ มีคุณค่า และพร้อมดำรงตนอย่างเหมาะสม จากเหตุการณ์การชุมนุมใหญ่ของเหล่าเทพ ชี้ให้เห็นถึงพลังของคำพูดและการสื่อสารว่า สามารถสร้างปิติ ความศรัทธา และพลังใจแก่ผู้ฟังได้ อีกทั้งยังเป็นรากฐานของการสร้างสังคมที่สงบสุขและสามัคคี ซึ่งทำให้พระสูตรนี้เป็นที่ชื่นชอบและเลื่อมใสทั้งในหมู่เทวดาและมนุษย์จนถึงปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2023). *จิตวิทยาไม่ใช้การอ่านใจ*. คณะจิตวิทยา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมพู โกติรัมย์. (2568). *จิตสำนึกทางสังคม*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก https://www.baanjomut.com/library_4/social_consciousness/
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. *การทักทายและการตอบรับการทักทาย*. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก https://lc.dru.ac.th/docfiles/drutest/Listening_new.pdf
- มูลนิธิหัวใจแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ออนไลน์. (2568). *การพูดอย่างไรให้มีความสุข*. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก <https://www.thaiheartfound.org/Article/Detail/140348#:~:text=พูดจาไพเราะ%20อ่อนหวาน%20ย่อมเป็น,หรือใช้อารมณ์เหนือเหตุผล>
- ภาวดี เหมทานนท์ และสุทัศน์ เหมทานนท์. (2564). การพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการระลึกความหลังแบบบูรณาการต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ภาวะซึมเศร้า และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและวิทยาลัยการสาธารณสุขภาคใต้*. 8(3), 257.
- พระครูสุตสารบัณฑิต (จำนงค์ ผมไผ). (2567). การศึกษาเรื่องอัตลักษณ์และความหลากหลายในสังคมหลังสมัยใหม่. *วารสารกวีวันพะเยา*. 1(6), 47-60.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ; มูลนิธิพุทธธรรม.
- มติชน. (2023). *อัตลักษณ์ของไทยเปลี่ยนไปแล้ว*. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_4109069
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2533). *อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รณชิต บุมิ. (2550). *พลังแห่งความศรัทธา*. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาประติมากรรม: มหาวิทยาลัยศิลปากร. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/thapra/Ronnachit_Bumee/Fulltext.pdf

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. *การเสริมแรง*. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/การเสริมแรง>

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. (2568). *ปิติ*. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/ปิติ#:~:text=ในคัมภีร์พระอภิธรรม%20มี,ขันธ\)%20เป็น%20\"เหตุใกล้\"](https://th.wikipedia.org/wiki/ปิติ#:~:text=ในคัมภีร์พระอภิธรรม%20มี,ขันธ)%20เป็น%20\)

ศูนย์สมองและชีวิต. (2021). *ทักษะทางการได้ยิน (Auditory Processing) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการรับรู้*. *ศูนย์สมองและชีวิต*. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก <https://www.brainandlifecenter.com>

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2557). *กรรมบถ*. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledge=กรรมบถ-7-กัมภำพันธ์-2557>

สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). (2554). *แปลและเรียบเรียงในคัมภีร์วิสุทธิมรรค*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ธนาเพลส.

อารยา ถิรมงคลจิต. (2556). *ประเภทของปิติ*. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. สืบค้น 7 กันยายน 2568 จาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledge=ประเภทของปิติ-20-กันยายน#:~:text=ปิติ%20แปลว่า%20ความปลาบปลื้ม,ที่เกิดแก่ร่างกายด้วย>

Baumeister, R. F. & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*. 117(3), 497–529.

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*. 11(4), 227–268.

Hogg, M. A. (2006). Social identity theory. In P. J. Burke (Ed.), *Contemporary social psychological theories*. United States: Stanford University Press.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*. 50(4), 370–396.

Tajfel, H. & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations*. Cengage Group: Brooks /Cole.